

Budapesti Corvinus Egyetem
Társadalomelméleti Szakkollégium
Egy féléves kurzus

Szűcs Zoltán Gábor:
Az idő politikája

A félév folyamán azzal a kérdéssel foglalkoznánk, hogy a politika miként reflektál önmaga időbeliségére, és megfordítva, hogy milyen hatást gyakorol a politikára az a hétköznapi tény, hogy időben zajlik? A paradigmaticus példa nyilvánvalóan a történelem politikai kisajátítása, a történelmi jelképek, narratívák beemelése a politikai diskurzusba. A Szent Korona költöztetése, Tisza István szobrának felállítása, a történelemtankönyvek átírása és a többi hasonló „finomság”. A legfontosabb kérdés ezért az lesz: mit kezdhetünk a történelem átpolitizálásával? Hányféle módja lehetséges ennek?

De nem maradunk meg itt. Hiszen hol van az megírva, hogy csak a nacionalista politikának lehet fontos az idő? Apokaliptikus, profetikus, progresszivisták, evolucionisták, revolucionisták, szkeptikus politikák is vannak, s bizony, persze mindnek konstitutív eleme az idő. Nem kérdés, persze, hogy lehetnek más, legalább ilyen fontos, ha nem fontosabb aspektusok, ahonnan a különféle politikai koncepciókat jellemezni lehet, de éppen mert a nemzeti történelemre fixálódott nacionalizmus a kiindulópontunk, jogos kérdésnek tűnik, hogy vajon nem tudhatunk-e meg többet erről a nacionalizmusról, ha összevetjük a többi politikák idejével? A beszélgetések első egyharmada (1–4) történelem és politika néhány általános problémájáról fog szólni; ezt követően (5–8) áttérünk a szívemhez közel álló diskurzuselméletek tárgyalására, mindvégig azzal a kérdéssel persze, hogy mit tudnak kezdeni az ilyen diskurzuselméletek az idő politikájával, végül, amennyire időnk engedi persze, egy viszonylag könnyen átlátható szövegkorpusz, a rendszerváltás utáni első három kormány programjáról folyó parlamenti viták vizsgálatával töltjük (8–12), amely az interneten elérhető ugyan, de azért elég hosszúak, hogy felajánljak segítségül egy-egy kezelhetőbb terjedelmű kivonatot.

1. Történelem és politika – problémafelvetés

Glatz Ferenc: *Történetíró és politika. Szekfű, Steier, Thim és Miskolczy nemzetről és államról.* Budapest: Akadémia Kiadó, 1980.

Gyáni Gábor: *Emlékezés, emlékezet és a történelem elbeszélése.* Budapest: Napvilág, 2000.

Schlett István: A magyar történelem a XX. századi politikai gondolkodásban. *Századvég*, 2001. 20. sz. 39–65. p.

Szűcs Jenő: *Nemzet és történelem.* Budapest: Gondolat, 1984.

2. Történelem és politika – léptékek kérdése

Jan Assmann: *A kulturális emlékezet. Írás, emlékezés és politikai identitás a korai magaskultúrákban*. Ford. Hidas Zoltán. Budapest: Atlantisz, 1999. /A kútnál./

Reinhardt Koselleck: *Historia est magistra vitae. A toposz felbomlása a mozgásba lendült történelem újkori horizontján*. In Reinhardt Koselleck: *Elmúlt jövő. A történelmi idők szemantikája*. Budapest: Atlantisz, 2003. 41–74. p.

John G. A. Pocock: *England*. In Orest Ranum (ed.): *National consciousness, history, and political culture in early-modern Europe*. Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1975. 95–116. p.

3. Idő és politika – típusok

John G. A. Pocock: *Politics, language and time. Essays on political thought and history*. London–Chicago: University of Chicago Press, 1989.

4. Idő és politika – historiográfiai áttekintés

Trencsényi Balázs: *Early-modern discourses of nationhood. A dissertation in history. Presented to the Faculties of the Central European University in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Doctor of Philosophy*. 2004. (unpublished)

5. Diskurzuselméletek – kritikai diskurzuselemzés

J. R. Martin – Ruth Wodak: *Re/reading the past. Critical and functional perspectives on time and value*. Amsterdam–Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2003.

6. Diskurzuselméletek – posztmarxista elmélet

Ernesto Laclau – Chantal Mouffe: *Hegemony and Socialist Strategy*. London: Verso, 1985.

D. Howarth – A. J. Norval – Y. Stavrakakis: *Discourse theory and political analysis. Identities, hegemonies and social change*. Manchester – New York: Manchester University Press, 2000.

7. Diskurzuselméletek – hermeneutikai irány

Terrel Carver – Matti Hyvarinen (eds.): *Interpreting the Political*. New York: Routledge, 1997.

Kiss Balázs: *Tagoltság és világkép. Csurka István politikai írásai*. In: Balogh István (szerk.): *Törésvonalak és értékválasztások*. Budapest, MTA Politikai Tudományok Intézete, 1994. 483–514. p.

Pál Gábor: *Mitikus elemek a MIÉP retorikájában és világképében*. (Kézirat.)

Szabó Márton: *A diszkurzív politikatudomány alapjai*. Budapest: L'Harmattan, 2003.

8. Politikai eszmetörténet, Cambridge school

John G. A. Pocock: *The concept of a language and the *métier d'historien*: some considerations on practice*. In: Anthony Pagden (szerk.): *The Languages of Political Theory in Early-Modern*

Europe. Cambridge – New York – Port Chester – Melbourne – Sydney: Cambridge University Press. 19–38. p.

Terence Ball – James Farr – Russell L. Hanson (eds.): *Political innovation and conceptual change*. Cambridge: Cambridge University Press, 1989.

9. Az 1990-es kormányprogram vitája

Szűcs Zoltán Gábor: „A közjogi folytonosság házában”. A politika és a nemzeti történelem viszonya Antall József felfogásában. *2000*, 2005. január.

10. Az 1990-es kormányprogram vitája

11. Az 1994-es kormányprogram vitája

12. Az 1998-as kormányprogram vitája

13. Összefoglalás